

מראי מקומות - פסחים

מ.

שמואל שאין לותתין חיטין של מנחות, משום שלתיתה בזריזין ולא במקום זריזין, אם כן ודאי סובר שאין לותתין חיטין של מצות של הדיוטות. ותירץ, שעל רבא לא יקשה כן, שהרי יש לומר שרבא חולק על שמואל, והקושיא היא רק ממה שקוראים לזה סלת אף שלא היתה לתיתה.

ה. אי לא דבעי לתיתה שימור למאי

פירש בחידושי הר"ן, שכיון שאמרה תורה בערב תאכלו מצות, יש לו לשמרם כדי שלא יבואו לידי חמוץ, וודאי צריך שימור קודם הלישה, ואין נח לרבא במה שדחתה הגמרא, שבזמן שהיה צריך לשמור לא שמרו, שהרי גם אם נפרש כן, ודאי צריך לשמור מכל שימור שהוא משום ספק חמוץ, וכיון שמפרשים הפסוק שימור מעיקרא ועיקר השימור הוא שלא יבא עליהם מים, ולכך כל שמכניס עצמו לשמור יותר עדיף טפי, וכיון שמותר ללתות אם אינו לותת אין כאן שמור מן המובחר, ומה שאמר 'אי לאו לתיתה שמור למאי' הפירוש הוא למצוה מן המובחר.

וסיים, שבזמן שבקייאם בלתיתה מצוה ללתות, ועכשיו שאין בקייאם בלתיתה אין מצווין ולא רשאים ללתות.

ו. בצקות של נכרים אדם ממלא כריסו מהם

פירש רש"י, שמכיר בהן שלא החמיצו, שאין שם לא קרני חגבים וכו'. וכתב הרמב"ן, שמשמע מדבריו שמדובר שהגוי לש בתוך ביתו. והקשה מדוע לא נחוש לכליהן, או שמא עירב בהן חמוץ ולא נשתהו עדיין שיהא בהן שיאור וסידוק. ולכך פירש כרבינו חננאל, שבצקות של גוי שלשן וערבן בפני ישראל, וראה שכל מעשיו היו בהכשר, אלא שלא היה שומר אותם בשעת לישה לשם מצוה.

ז. באחרונה אין בראשונה לא מאי

טעמא משום דלא עבד בהו שימור

בעונג יו"ט (סי' מ"ב בהגה"ה) כתב לחדש, שהדין שאם לא שמר המצות לשם מצוה לא יצא ידי חובתו, יש לפרש שלא יצא ידי חובת מצות 'ושמרתם את המצות', אבל מצות 'בערב תאכלו מצות' יצא, שיש לומר שמצות שמירה היא מצוה בפני עצמה, שודאי חייב לעשותה, אבל אינה מעכבת את מצות 'בערב תאכלו מצות', ואם אין לו אלא מצות שאינן שמורות, ואין בהם שום חשש חמוץ, חייב לאוכלם כדי לקיים מצות בערב תאכלו מצות.

א. לא נתבקעו מותרות

פירש רש"י, שמה שנתבקעו אסורות, הוא משום שודאי ממהרות להחמיץ. והטעם שאם לא נתבקעו מותרות, אף ששרו במים, כתב הרא"ש (סי' כ"ז) בשם ר' אפרים, שכיון שעסוק בהם בלתיתה, אין באים לידי חימוץ עד שנתבקעו, אבל אם הם נחים הם באים לידי חימוץ.

ב. רבי יוסי אומר שורן בחומץ וחומץ צומתן

כתב השפת אמת, שיש צד לפרש שרבי יוסי בא להחמיה שאפילו אם לא נתבקעו צריך לשרותן בחומץ. אבל כתב שבגמרא להלן (מא.) שדייקו מדברי שמואל שאין הלכה כרבי יוסי, ששמואל סובר שחומץ לא צמית, מוכח שרבי יוסי בא להקל ולומר שחומץ צמית אפילו בנתבקעו.

וכן מבואר ברא"ש (סי' כ"ה) שכתב שנתבקעו אינו חמוץ גמור, אלא קרוב להחמיץ, מכך שאמר רבי יוסי שורן בחומץ וחומץ צומתן, ואם כבר החמיץ, מה מועיל שוב לשרותן בחומץ, אלא ודאי עדיין לא החמיץ, ורק הוא קרוב לחמיץ.

אבל רבינו דוד חולק על הרא"ש, וסובר שכיון שכבר נתבקעו, שוב לא מועיל לשרותן, שהרי מה שנתבקעו סימן חמוץ הוא, אלא כוונת רבי יוסי היא שמייד שלתת אומרים לו לשרותו בחומץ, ושוב אין חשש שיחמיצו, לפי שהחומץ צומתן, ואף אם נתבקעו לאחר מיכן, אין תולין הבקיעה בחמוץ, אלא כדרך שהם מתבקעים מחמת האור, ועל זה אמר שמואל שאין הלכה כרבי יוסי, אלא שכל זמן שנבקעו, אוסרין אותן, ואין אומרים שמחמת דבר אחר הוא, אלא סימן חימוץ הוא.

ג. מותר ללתות דתניא יוצאין בפת נקיה וכו'

הקשה הצ"ח, מנין לרבא שמותר לכתחילה ללתות, הרי הלשון 'יוצאין' משמע בדיעבד, ואולי לכתחלה אסור ללתות. ותירץ, שבריייתא זו הובאה לעיל (ל), ושם אמרו 'יוצאין בפת נקיה ובהדראה ובסריקין המצויירין בפסח, אע"פ שאמרו אין עושין סריקין המצויירין בפסח'. ואם אסור ללתות לכתחילה, היה לבריייתא לומר אע"פ שאמרו אין לותתין ואין עושין סריקין וכו', ומכך שלא אמרו כן מוכח שלתיתה מותרת לכתחילה.

ד. מאי טעמא לא אימא ליה וכו' חיטין של

מנחות אין לותתין אותן וקא קרי להו סולת

הקשה המהרש"א, מדוע לא הקשו בפשיטות, שכיון שסובר